

Nr 390.

Av herr **Löfgren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg under budgetåret 1945/46 till vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.

1938 års lönereglering för statens befattningshavare avsåg att justera lönerna upp till en nivå, som svarade mot den stegring den allmänna lönenivån visat fram till år 1935. Denna avsikt blev emellertid till följd av den ofullständiga kompensation för inträdande levnadskostnadsstegring, som samtidigt fastställdes, icke realiserad. Vid löneregleringens genomförande förutsattes även, att därest levnadskostnaderna skulle komma att stiga i sådan omfattning att indextalet på basis av år 1935 uppgick till 120, tidpunkten borde vara inne för genomförandet av en ny lönereglering. Redan i början av kriget uppnåddes detta indextal, men några åtgärder för återställandet av reallönerna för de statsanställda blevo icke vidtagna. Vid krigsutbrottet befunno sig de statsanställda följaktligen i ett sämre löneläge än vad statsmakterna vid löneregleringens genomförande hade avsett.

Samtidigt med att de statsanställda fått sina reallöner sänkta hade å den allmänna arbetsmarknaden, till följd av en fortsatt kraftig ökning av nationalinkomsten och därav föranledda goda tider, reallönerna förbättrats. Under det att de å den allmänna arbetsmarknaden anställda vid krigsutbrottet sålunda befunno sig i ett relativt gynnsamt utgångsläge, var förhållandet det rakt motsatta för de i statens tjänst anställda.

Vad härefter angår tiden efter krigsutbrottet, så ha statens tjänstemän, om man bortser från den av 1944 års riksdag beslutade provisoriska avlösningsförbättringen, icke kommit i åtnjutande av några löneökningar utöver de indexreglerade lönetilläggen. Å den allmänna arbetsmarknaden har det däremot varit möjligt att i samband med träffandet av nya arbetsavtal vidtaga förbättringar av grundlöner och ackordsersättningar. Enligt konjunkturinstitutets beräkningar hade sålunda vid 1944 års utgång löneläget för industriarbetarna sedan krigsutbrottet förbättrats med 38 procent. Därav torde emellertid 2 procent härröra från de förbättrade semesterbestämmelserna, varjämte 1 procent är beroende på att antalet högt avlönade stigit. Frånräknas detta kvarstår en höjning med 35 procent. Härtill komma de löneökningar som genomförts under innevarande års lönerörelser, vilka förbättringar kunna uppskattas till 5 procent. Löneläget för industriarbetarna har sålunda sedan krigsutbrottet höjts med 40 procent.

De statsanställda ha, om man bortser från den för vissa grupper år 1944 beslutade provisoriska avlösningsförbättringen, icke kommit i åtnjutande av annan förbättring än de indexreglerade lönetilläggen. Någon justering av

grundlönerna har icke förekommit, utan detta område har varit det enda där lönestoppet har varit effektivt. De indexreglerade tilläggen, som kompensera för levnadskostnadsökningen sedan år 1935, utgå för närvarande med 31 procent. Om siffrorna omräknas i överensstämmelse med beräkningarna för industriarbetarna, så konstateras en löneökning för de statsanställda sedan krigsutbrottet med 20,2 procent. De statsanställda, som redan vid krigsutbrottet befunno sig i ett sämre läge än industriarbetarna, ha sålunda därefter endast kommit i åtnjutande av en procentuellt sett hälften så stor löneökning som industriarbetarna. Det missnöje som från statstjänarhåll framförts beträffande lönerna är följaktligen fullt förklarligt, och den av 1944 års riksdag beslutade provisoriska avlöningsförbättringen för vissa befattningshavare framstår mot bakgrunden av vad ovan anförts synnerligen välmotiverad. Genom densamma ha emellertid icke i något fall de statsanställda beretts en sådan procentuell förbättring att den svarar mot industriarbetarnas. I löneklasserna g—5, för vilka de högsta förbättringarna beslutades, utgjorde dessa nämligen endast 13 à 17 procent av förkrigslönen. Då vidare den provisoriska avlöningsförbättringen begränsades till att utgå endast till befattningshavare i högst löneklass 8, samt i 6—8 löneklasserna med relativt låga belopp, är det förklarligt att allt fortfarande ett starkt missnöje är rådande bland de statsanställda. Detta förhållande synes också ha beaktats av Kungl. Maj:t, som i proposition nr 286 angående provisoriskt lönetillägg och tillfälligt barntillägg till vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1945/46 föreslagit vissa förbättringar av nu gällande bestämmelser. Sålunda föreslås att provisorisk löneförbättring skall utgå jämväl till befattningshavare i löneklass 9, varjämte beloppen föreslås höjda i löneklasserna 7 och 8.

Ehuru vad ovan anförts rörande löneutvecklingen å den allmänna arbetsmarknaden i och för sig kunde utgöra skäl för yrkande om en allmän höjning av de föreslagna beloppen, anse vi oss med hänsyn till att en allmän lönereglering skall komma att genomföras så snart detta är möjligt icke böra framlägga förslag därom. Den begränsning som gjorts vid löneklass 9 synes oss dock med hänsyn till förhållandena å den allmänna arbetsmarknaden vara alltför snäv. Av de statsanställdas organisationer ha vid förhandlingar framförts yrkanden om förbättringar t. o. m. 12 löneklassen, och ingen tvekan torde råda om att de lönejusteringar som företagits å den allmänna arbetsmarknaden även inneburi förbättringar av inkomsterna för anställda i lönelägen som svara mot sistnämnda löneklass. Det synes oss i detta sammanhang även böra beaktas att, i motsats till vad som brukar vara förhållandet inom enskild verksamhet, staten helt tillgodogjort sig de vinster, som uppstått till följd av vidtagna rationaliseringsåtgärder. I anslutning till denna vår uppfattning föreslå vi, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 286 måtte besluta, att det pro-

visoriska lönetillägget måtte höjas, i löneklass 6 till 30 kronor, i löneklass 7 till 25 kronor, i löneklass 8 till 20 kronor och i löneklass 9 till 15 kronor, allt för månad, samt att provisoriskt lönetillägg även skall utgå i löneklasserna 10, 11 och 12 med 10 kronor per månad.

Vad härefter angår Kungl. Maj:ts förslag om tillfälligt barntillägg, så synes det oss ha varit önskvärt att hänsyn hade tagits till den av de statsanställda vid flera tillfällen tillkännagivna uppfattningen, att de icke önska lönerna avvägda med hänsyn tagen till åvilande försörjningsplikt. Då förslag från Kungl. Maj:t nu föreligger om en avsevärd utvidgning i fråga om rätt till barntillägg, så att desamma skola utgå till befattningshavare i t. o. m. 20:e löneklassen, anse vi oss emellertid icke kunna annat än ifrågasätta huruvida icke än starkare skäl föreligger för beredandet av en lättnad i försörjningsbördan för de arbetare i staten tjänst, som ha att draga sig fram under betydligt sämre ekonomiska betingelser än de relativt välavlönade tjänstemän, som i propositionen föreslagits erhålla tillfälligt barntillägg. Behovet av denna hjälp synes oss nämligen vara betydligt större för en arbetare i statens tjänst med två eller flera barn, än vad det kan vara för en tjänsteman i högre löneklasser med enahanda försörjningsplikt. Då så är förhållandet, och då erfarenheten visat att det av 1944 års riksdag i förevarande sammanhang gjorda uttalandet om att riksdagens beslut borde beaktas även i fråga om kollektivavtalsanställd personal icke vunnit tillräckligt beaktande av vederbörande myndigheter, anse vi direkt beslut om utvidgad rätt till barntillägg erforderligt. I anslutning till denna vår uppfattning få vi föreslå riksdagen besluta, att tillfälligt barntillägg enligt de kvalifikationsbestämmelser och med de belopp, som av Kungl. Maj:t ha föreslagits, skall tillkomma envar i statens tjänst anställd, vilken har försörjningsplikt för barn.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 286 måtte besluta dels att provisoriskt lönetillägg må utgå till befattningshavare med lön enligt löneklass 6 med 30 kronor, i löneklass 7 med 25 kronor, i löneklass 8 med 20 kronor, i löneklass 9 med 15 kronor samt i löneklasserna 10, 11 och 12 med 10 kronor, allt per månad, dels ock att tillfälligt barntillägg enligt i propositionen föreslagna kvalifikationsgrunder må utgå till alla statsanställda i löneläge motsvarande högst 20 löneklassen.

Stockholm den 15 maj 1945.

Axel Löfgren.

Axel Uhlén.

Ernst Hage.

Erik Olof Wiklund.

Herman Ericsson.

Gottfrid Karlsson.

Rud. Anderberg.

K. A. Johanson.